

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ CHUYỂN ĐỔI GIỚI TÍNH Ở IRAN TRÊN KHÍA CẠNH LỊCH SỬ VÀ PHÁP LÝ

Ths. Đậu Công Hiệp
(Khoa Pháp luật Hành chính-nhà nước
Trường Đại học Luật Hà Nội)

Dẫn nhập: Trong bối cảnh Việt Nam đang có những bước chuẩn bị quan trọng về mặt pháp lý liên quan đến quyền chuyển đổi giới tính, có thể thấy vấn đề quan niệm của xã hội về quyền chuyển giới nói chung và người chuyển giới nói riêng có ý nghĩa rất quan trọng. Bên cạnh đó, tại nước Cộng hòa Hồi giáo Iran từ bốn thập kỷ về trước đã chứng kiến sự ghi nhận quyền chuyển giới khi đất nước này vẫn còn mang nặng nhiều yếu tố bảo thủ và kỳ thị về mặt tôn giáo cũng như phong tục đối với người đồng giới. Sự thay đổi mang tính bước ngoặt này của Iran có thể được tham khảo cho Việt Nam.

1. Lịch sử về vấn đề chuyển giới ở Iran

Iran là một vùng đất Hồi giáo cổ xưa, với sự thống trị chủ yếu của người Shiite. Trong lịch sử, cộng đồng Hồi giáo đã ghi nhận sự tồn tại của những người có trạng thái giới tính sinh học không đồng nhất với bản dạng giới của họ. Chẳng hạn, danh từ *muskhannas* được người Hồi giáo dùng để gọi những người đàn ông trưởng thành nhưng không có xu hướng nhìn nhận mình là đàn ông và mong muốn được trở thành đối tượng được những người đàn ông khác yêu mến¹. Vào thời kỳ này, khi chưa có phẫu thuật chuyển giới, việc bộc lộ xu hướng tình dục của những người này là hoàn toàn sai trái với các quan niệm tôn giáo. Đạo Hồi là tôn giáo ra đời sau và chịu ảnh hưởng rất lớn từ các kinh điển của đạo Cơ Đốc. Trong bộ kinh Cựu ước, quan niệm chống lại tình dục đồng giới được thể hiện rõ rệt, cụ thể ở quyển Sáng thế ký (Genesis), chương 19, câu 1 và quyển Leviticus, chương 18, câu 22². Chương 7, câu 80 của kinh Quran với lời lẽ "*kẻ [đàn ông] nào có dục tính với đàn ông hơn là đàn bà, kẻ đó đã vượt quá giới hạn của tội lỗi và ta sẽ giáng cơn mưa lửa xuống đầu hắn.*"³ là một trong những ví dụ điển hình của việc chống lại xu hướng tình dục đồng giới.

Với những ảnh hưởng từ các quan niệm mang tính bảo thủ của tôn giáo như vậy, nhìn chung địa vị pháp lý và cuộc sống của người đồng tính, song tính, chuyển giới ở Iran trong một thời gian dài là rất khó khăn với những áp lực phải đối mặt với hình phạt, kể cả từ hình. Bước ngoặt về tư tưởng của người Iran về chuyển đổi giới tính đến từ sau Cách mạng 1979 với một nhân vật quan trọng: Maryam Khatoon

¹ Bolich, Ph. D. G. G. Bolich, *Transgender History & Geography: Crossdressing in Context*, Psy che's Press, 2007, tập 3, trang 234.

² Trong Sáng thế ký có đoạn nói về việc Chúa nổi giận và tiêu diệt thành Sodom vì dân trong thành có sự hôn nhân đồng giới, còn sách Leviticus nói rằng đồng tính phải chịu tội chết. Tham khảo thêm: D. Guthrie, *New Bible commentary*, Inter-varsity Press, London, 1990.

³ Câu này trong kinh Quran cũng có thể coi là sự phản ánh lại kinh Cựu ước của đạo Cơ Đốc. Xem thêm: <https://www.thereligionofpeace.com/pages/quran/homosexuality.aspx>